

INEICHTINGEN
SAMENVATTING

(ISAM)

4/73

Sectie: L2

Nr. : L2/0964/F-73

's-Gravenhage, 7 mei 1973

INLICHTINGENSAMENVATTING
(ISAM 4/73)

	Aantal blz.:	Class.:
I - CURRENT INTELLIGENCE	13	[REDACTED]
II - NAMEN, RANGEN, FUNCTIES VAN MILITAIRE TOPFUNCTIONARISSEN IN DE SOVJET-UNIE, ALSMEDE VAN DE SOVJET STRIJDKRACHTEN IN DE SATELLIETLANDEN	16	[REDACTED]
III - KONTRA-INLICHTINGENOVERZICHT EERSTE HALFJAAR 1972	6	[REDACTED]
IV - DE NEVENWERKING VAN MOSKOU'S "VREDESSTRATEGIE" OP DE VER- HOUDINGEN IN HET OOSTBLOK	7	ONGECL.

De ISAM is een nationaal inlichtingendocument, dat dienovereenkomstig dient te worden beveiligd.

De inhoud mag niet:

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. met buitenlanders in discussie worden gebracht;
- c. worden gecopiëerd,

dan nadat daartoe vooraf toestemming is verleend door het Hoofd van de Luchtmacht Inlichtingendienst.

VERZENDLIJST
behorende bij
INLICHTINGENSAMENVATTING NR. 4/73

<u>AAN:</u>	<u>EX.NR.:</u>
Chef Staf (Luchtmacht v/d Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1 1)
Voorzitter van het Comité Verenigde Chefs van Staven	2 1)
C- CTL t.a.v. HBI	3
C- Vlb Soesterberg	4
C- Vlb Leeuwarden	5
C- Vlb Deelen	6
C- Vlb Volkel	7
C- Vlb Eindhoven	8
C- Vlb Twenthe	9
C- Vlb Gilze-Rijen	10
C- NS Den Helder	11
C- 1e GGW	12
C- 2e GGW	13
C- 3e GGW	14
C- 4e GGW	15
C- 5e GGW	16
C- GTM	17
C- CRC/SOC	18
C- MVV Groep	19
C- CLO t.a.v. HBI	20 t/m 23 2)
Directeur Luchtmachtstafschool	24
C- 1 LK t.a.v. C- ASOC	25
Lumat [REDACTED]	26 1)
Lumat [REDACTED]	27 1)
Lumat [REDACTED]	28 1)
Lumat [REDACTED]	29 1)
MaLumat [REDACTED]	30 1)
LaLumat [REDACTED]	31 1)
LaLumat [REDACTED]	32 1)
LaLumat [REDACTED]	33 1)
LaLuMarat [REDACTED]	34 1)
<u>I.a.a.:</u>	
Voorzitter v/h Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	35
Hoofd MARID	36
Hoofd LAMID	37
Hoofd IDB t.a.v. Lu-Liaison Officier	38
OOP/KLu	39
DMLu	40
HPMV <u>d.t.v.</u> VCS	41
NMR-Neth. SHAPE t.a.v. Maj. [REDACTED]	42
NMR-Neth. AFCENT t.a.v. Maj. [REDACTED]	43
NMR-2ATAF t.a.v. Lt-Kol. [REDACTED]	44
C- 1 LVG	45

INTERN

INTERN:

	<u>EX.NR.:</u>	
Plv. Secretaris-Generaal KLu	46	1)
BDL - Plv.CLS - Sous-Chef	47	
Hoofd Sectie L1, L4, L5 en L6 (ter circulatie)	48	1)
Hoofd Sectie L3	49	1)
Hoofd Sectie L2	50	
L2-bibliotheek	51	
HL2B	52	
Reserve	53	

-
- 1) ter info, daarna retour L2a
 - 2) ex. 22 en 23 ter info, daarna retour L2a

IV - DE NEVENWERKING VAN MOSKOU'S "VREDESSTRATEGIE" OP DE VERHOUDINGEN IN HET OOSTBLOK

1. Sedert het multilateraal vooroverleg op ambassadeursniveau de Conferentie voor Europese veiligheid en samenwerking van start gegaan en in evidente wisselwerking met Moskou's Europese en internationale ontspanningspolitiek zijn ook de betrekkingen in het Oostblok zelf - en zulks in zekere zin bij verrassing - zich meer en meer genormaliseren. Wanneer bovendien wordt gelet op het feit dat een niet-gebonden land als Joegoslavië de toenaderingspolitiek tot Moskou niet alleen ook heeft uitgebreid tot Tsjechoslowakije (sedert het bezoek van de minister van BZ van Tsjechoslowakije Chnoupek aan Joegoslavië) en de Roemeense partijleider Ceausescu begin maart Praag bezocht, dan is het eigenlijk al niet meer verbazen dat Breznjew met zijn rede over de buitenlandse politiek van de SU tijdens de recente geheime voltallige zitting van het CC de volledige goedkeuring heeft gekregen voor zijn aanstaande bezoeken aan de Duitse Bondsrepubliek en de VS.

2. De lijn van Breznjews buitenlandse politiek van tegemoetkoming en van versterking van de discipline op binnenlands politiek terrein is thans in het hoogste beleidsorgaan definitief geformaliseerd. De vertegenwoordiging van de controle- en repressieorganen in de hoge partijorganen, welke reeds op het XXIVe Partijcongres werd versterkt, heeft ertoe geleid dat voorzitter Andropow van de KGB, voorheen kandidaat-lid van het Politburo, thans een plaats van volwaardig lid in het nieuwe Politburo heeft gekregen. Chroesjtsjows' beschermeling Woronin en de voormalige partijleider van de Oekraïne Pjotr Sjlest, die vroeger moedelijk principieel afwijzend stond tegenover Breznjews buitenlandse politieke koers, hebben hun ontslag uit het Politburo gekregen. De benoeming van minister Gromyko van BZ en van de minister van defensie, opperbevelhebber van de strijdkrachten, maarschalk Andrei Gretsjko, als volwaardige leden van het Politburo duiden, zeker in politiek opzicht, minder op een koerswijziging dan op een formalisatie van een bestaande toestand: visualisering van de zege van het militair-industrieel-partei-bureaucratisch complex. Wezenlijk lijkt het feit dat de mutaties van Breznjew, voor zover hij dat al niet was, tot de dominerende figuur in de nieuwe hiërarchie hebben gemaakt. Waar de ontspanningspolitiek van Chroesjtsjows stijl de omvang en de status van het militaire apparaat

had ingeperkt en

had ingeperkt en het land zelfs kwetsbaarder scheen te hebben gemaakt heeft de ontspanningspolitiek in Breznjews stijl juist op dit punt essentiële correcties (o.a. afwijzing van Chroesjtsjows zienswijze t.a.v. militaire doctrine) aangebracht. De benoeming van Gretsjko tot lid van het Politburo lijkt de bekroning van dit jarenlange proces te zijn. Zij biedt het militaire apparaat een flinke "compensatie" voor de officiële ontspanningspolitiek, moet de onverminderde aandacht voor dat militaire apparaat demonstreren maar ook zijn horigheid aan de partijlijn. Bovendien was in de afgelopen jaren zoals bekend een "stilzwijgende afspraak" van kracht, dat waar Breznjew het kader de nodige ruimte voor de opbouw van een professioneel leger liet de minister van defensie op zijn beurt de verheffing van het partijpolitieke werk in het leger geen strobreed in de weg zou leggen. Over de volgzzaamheid van Gretsjko op dit punt heeft nooit twijfel bestaan.

3. Moskou's internationale ontspanningspolitiek lijkt, zoals gezegd, vooralsnog geen negatieve nevenwerking te hebben op de betrekkingen in het Oostblok: de interne blokconsolidatie werd o.a. met akkoorden over ideologische samenwerking zelfs verder uitgebouwd. Een eerste aanzet hiertoe werd in oktober 1972 gegeven, toen een Agitpropafvaardiging van de Oostduitse SED onder leiding van CC-secretaris en Politburolid Werner Lamertz Tsjechoslowakije bezocht. Het bezoek resulteerde in de ondertekening van een akkoord over wederzijdse samenwerking tussen de Centrale Comité's van beide partijen op de terreinen van agitatie en propaganda, waarin ook in de samenwerking van de massamedia, in de toekomst zelfs de "integratie" van TV-programma's van Oost-Duitsland en Tsjechoslowakije, wordt voorzien. Ook in de eerste maanden van 1973 bleven de betrekkingen tussen de SU en de Oosteuropese satellieten vooral gekenmerkt door Moskou's streven naar het totstandbrengen van een grotere eenheid van actie tussen deze landen op de besprekingen te Helsinki en Wenen en in het algemeen nauwere samenwerking in het "socialistische kamp" zelf. De mate van succes werd hier waarschijnlijk bepaald door Moskou's vrij soepele houding bij het Europese vooroverleg, de tactische manoeuvres op MBFR-gebied (hoewel Hongarije hier de status van waarnemer werd opgedrongen) en door de blijkbaar gegroeide ontvankelijkheid van Roemenië en Joegoslavië ten aanzien van verdere openingen tijdens de SU voor verbeterde betrekkingen op politiek en economisch terrein.

4. In het Roemeense

4. In het Roemeense geval was zelfs sprake van een zij het geringe, maar psychologisch toch niet onbelangrijke verbetering van de militaire samenwerking. Voor 't eerst sedert mei 1969 werd op 22 februari j.l. officieel bekendgemaakt dat Roemenië aan een WP-oefening had deelgenomen en dat de Roemeense regering (voor 't eerst sinds oktober 1962) had toegestaan deze oefening op Roemeens grondgebied te houden. Het betrof hier de tussen 12 en 21 februari 1973 gehouden oefening samen met de SU en Bulgarije, welke door de opperbevelhebber van het gezamenlijke commando van de WP-strijdkrachten maarschalk Jakubowski werd geleid. Jakubowski, de stafchef van de WP-strijdkrachten legergeneraal Sjtemenko en de Sowjet-ambassadeur in Roemenië V. Dzozdenko werden door partijleider en president Ceausescu persoonlijk ontvangen. Voorts was van 20 tot 24 april j.l. de Sowjet-minister van defensie Gretsjko op uitnodiging van de Roemeense minister van defensie Ion Ionita in Roemenië op bezoek. In de gesprekken van Gretsjko met de Roemeense partijleider, die "in een atmosfeer van wederzijds begrip en vriendschap" heten te zijn gevoerd werd een bevredigende ontwikkeling over de samenwerking tussen de strijdkrachten van de SU en Roemenië vastgesteld. Het communiqué over Gretsjko's verblijf in Roemenië meldt dat "meningen zijn uitgewisseld over vragen van verdere versterking en uitbreiding van de samenwerking op wederzijdse basis zoals in het kader van het WP, en eveneens andere vraagstukken die wederzijdse interesse hebben". Behalve deze symptomen van grotere militaire samenwerking viel op dat Roemenië in de politieke arena, al op de voorbesprekingen te Helsinki, minder geprononceerd optrad, zo in tegenstelling tot de niet mis te verstane openhartigheid die de Roemeense delegatie tijdens de beginfase van het EVC-vooroverleg had betracht. Deze gedragslijn viel ook in Wenen te bespeuren, waar Roemenië zijn aanvankelijke positie liet varen dat alle aan MBFR-besprekingen deelnemende landen dezelfde status zouden moeten krijgen. Roemenië's toegenomen samenwerkingsbereidheid in Oostblokverband trad licht het sterkst aan het licht in het niet-officiële vriendschapszoek aan Praag begin maart j.l. Het bezoek van de Roemeense leider aan Praag, vier en half jaar na het laatste bezoek dat juist vóór de Russische inval plaats had, kan moeilijk anders dan als een bijdrage aan de verbetering van de bilaterale betrekkingen, die door de Sowjet-Unie in Tsjechoslowakije steeds gespannen waren gebleven, worden aangemerkt.

In een gemeenschappelijk

In een gemeenschappelijke verklaring over de besprekingen werd gesteld dat de ontmoeting tussen Husak en Ceausescu een belangrijke bijdrage tot verdere intensivering van de samenwerking tussen de partijen van beide landen vormt en dat deze samenwerking, volgens de geijkte formule voor de betrekkingen van de WP-landen, op de beginselen van het marxisme-leninisme en proletarisch internationalisme gegrondvest is. Bijzondere nadruk valt in de verklaring op de uitbreiding van de Tsjechoslowaaks-Roemeense economische en wetenschappelijke samenwerking in harmonie met het "Veelomvattende integratieprogramma" van de XXVe zitting van de Comecon-Raad (juli 1971). Tevens werd gezegd dat de Roemeense partijleider een Tsjechoslowaakse partij- en regeringsdelegatie o.l.v. Gustav Husak voor een officieel bezoek aan Roemenië heeft uitgenodigd.

5. Een ander teken van het Praagse streven zich op internationaal niveau te rehabiliteren was het officiële bezoek dat de minister van BZ, Bohuslav Chnoupek, aan Joegoslavië bracht (5 - 8 maart j.l.). Hij is de hoogste Tsjechoslowaakse functionaris die sedert de augustusinvastie van 1968 Joegoslavië bezocht. Ook zijn reis stond in het teken van normalisatie en verbetering van de bilaterale betrekkingen, die na de bezetting beduidend waren verkoeld. Men herinnert zich dat Tito tijdens zijn bezoek aan Praag tussen 9 en 11 augustus 1968 de hervormingsbeweging van Alexander Dubcek steunde. Later veroordeelde hij de Breznjew-dogtrine en liet altijd weinig waardering blijken voor het consolidatieproces in Tsjechoslowakije. De algemene Russische ontspanningspolitiek en Joegoslavië's toenadering tot Moskou lijken ook de geschikte atmosfeer te hebben geschapen voor een verbetering van de betrekkingen tussen Tsjechoslowakije en Joegoslavië. Het slotcommuniqué n.a.v. het bezoek stelt dat thans "reële mogelijkheden" zijn geschapen voor een verdere ontwikkeling van de samenwerking op economisch, cultureel, educatief en wetenschappelijk terrein; voor versterking van de contacten tussen de volkeren en nationaliteiten van beide landen; en voorts voor uitwisseling van zienswijzen tussen staats-, politieke, maatschappelijke en "andere" organisaties en instellingen. Hoewel de bekende verschillen tussen de twee landen betreffende de voorwaarden en methoden van de "socialistische opbouw" in de verklaring niet worden verdoezeld, blijkt dat beide partijen geen moeite hebben ^{gehad} om m.b.t. internationale vraagstukken zich met elkaar in communistische termen te verstaan.

6. In het kader van

6. In het kader van Joegoslavië's geleidelijke toenadering tot Moskou sedert december 1971, waarin ook deze "normalisatie van de betrekkingen met de Praagse autoriteiten duidelijk thuishoort, past alle waarschijnlijkheid ook het bezoek van "Joegoslavië's tweede Stane Dolanc, secretaris van het Executieve Bureau van de Joegoslavische Communistenbond, aan Bulgarije. Van 20 tot 24 februari j.l. 1973 heeft Dolanc drie gespreksronden met de Bulgaarse partijleider Todor Zjivkov afgehad over "uitstaande vraagstukken die de bilaterale betrekkingen belasten met name de kwestie Macedonië. Joegoslavië dringt hier aan op de Bulgaarse erkenning van het historische bestaan van een afzonderlijke Macedonische nationaliteit. Beide partijen verklaarden zich tevreden over de afloop van de besprekingen tevrede over de bereikte "intensivering der betrekkingen". Een topontmoeting tussen Tito en Zjivkov lijkt ter voorshands niet aanstaande. Een teken van verhoogde blokverbondenheid vormde nog de verklaring van de Hongaarse premier Fock dat Hongarije geen diplomatieke betrekkingen met de Duitse Bondsrepubliek zal aanknopen voordat Bonn de ongeldigheid van het akkoord van München (1938) heeft erkend en de betrekkingen met Tsjechoslowakije heeft hersteld. Al was dit Hongaarse standpunt bij eerdere gelegenheden kenbaar gemaakt, het werd thans in Focks verslag voor de Hongaarse Nationale Vergadering op 21 maart 1973 voor de eerste maal tot officiële politiek van de hoogste regeringskringen verheven. Het is niet onmogelijk dat het thans aangekondigde bezoek van Breznjew aan de Duitse Bondsrepubliek indirect een impuls zal toevoegen aan Brandt's Ostpolitiek jegens Tsjechoslowakije. De onderhandelingen tussen Praag en Bonn die op 12 april j.l. na een onderbreking van 9 maanden hervat.

7. Voor wat betreft de Sowjet-Bulgaarse betrekkingen, hier komen men ongetwijfeld het meest demonstratief tewerk door de opwaardering van de Bulgaarse ambassade te Moskou. Nu de huidige ambassadeur tevens een ministerschap in de Bulgaarse regering bekleedt, wordt deze ambassade in feite de status van een ministerie gegeven. Evenals dit geldt voor Hongarije, stelt Bulgarije een verbetering van de betrekkingen met Bonn afhankelijk van de ontwikkeling in de betrekkingen tussen Bonn en Praag. De betrekkingen van Polen met de andere bloklanden volgen in hetzelfde patroon. Niet alleen Husak mocht, ter gelegenheid van de viering van de 25e verjaardag van de Communistische machtsgreep in Tsjechoslowakije, van Breznjew de Orde van Lenin ontvangen, ook de

Poolse partijlei

Poolse partijleider Edward Gierek werd deze eer waardig bevonden. Men weet dat president Tito bij diens bezoek aan het Kremlin deze onderscheiding ook al heeft ontvangen. De steun welke Gierek, die aan zijn derde jaar als eerste sekretaris van de Poolse CP is begonnen, van Moskou ontvangt is daarmee boven alle twijfel verheven. Op binnenlands politiek terrein heeft Gierek dit jaar de vijf jeugdbonden van het land in een federatie samengebracht teneinde deze organisaties (en m.n. de studentenbond) politiek-ideologisch gelijk te schakelen en Polen op dit terrein meer aan te passen aan het patroon van de jeugdbewegingen in andere WP-landen. Al heel karakteristiek en à la Breznjew was de verklaring van partijleider Gierek dat de partijleiding het volstrekt met de jongeren eens was dat een "hogere integratievorm" voor de jeugdbonden nodig was. In de betrekkingen tussen Polen en Oost-Duitsland heeft men zich genoodzaakt gezien terug te komen op de grensliberalisering, die weliswaar zeer bevorderlijk was voor de menselijke contacten, maar een in economisch opzicht storende uitwerking had, omdat Poolse toeristen aanzienlijk meer Oostduitse merken hadden gekocht dan verwacht. Deviezenbeperkingen, nauwere controle op het vreemdelingenverkeer en hernieuwde nadruk op groepsvervoer zullen hier uitkomst moeten bieden. Onder de meer recente betrekkingen van Polen met andere bloklanden dient behalve het bezoek van Gierek en Jaroszewicz aan Praag, waar op 28 januari j.l. een akkoord over ideologische samenwerking werd ondertekend dat een formele basis voor nauwere en concrete banden op dit terrein biedt, ook het bezoek van de Hongaarse leider Kadar en Fock aan Warschau op 14 en 15 maart j.l. genoemd te worden. Plan-coördinatie en versnelling van de industriële samenwerking (co-productie), maar vooral "versteving van de broederlijke banden" vormen de hoofdbestanddelen van deze "vriendschappelijke werkbezoeken". Beide partijleiders, Kadar en Gierek, onderstreepten in hun aanhankelijkheidsbetoon aan Moskou de belangrijke rol van de SU bij de "versterking van de macht van de socialistische gemeenschap in zijn strijd tegen imperialisme en ondersteuning van de krachten van vooruitgang en vrede". Zij verklaarden zich vastbesloten zich actief in te zetten voor de eenheid van de communistische en arbeiderspartijen en de samenwerking tussen alle anti-imperialistische krachten. Alle uitingen van "links en rechts opportunisme en anti-Sowjet tendenzen, welke voor de internationale communistische beweging en de internationale arbeidersklasse schadelijk zijn", werden veroordeeld. De Chinese partijleiding werd expressis verbis van schismatische, anti-Sowjet activiteit beticht.

8. Met enige voorzichtigheid kan gesteld worden dat in de schouw van Moskou's Europese en internationale ontspanningsstrategie een belangrijk tweede proces, dat van interne blokaccommodatie, op gang is gekomen dat op de betrekkingen in het Oostblok en zelfs op betrekkingen van de Oostbloklanden met Joegoslavië een "normaliserende" invloed laat gelden. Het gevaar van het verfoeide polycentrisme, dat bij de huidige ontwikkeling in theorie te gretiger om zich heen zou kunnen grijpen, lijkt eerder af- dan toegenomen. Moskou blijft als trendzetter dezelfde pressie als voorheen uitoefenen, maar doet het thans wellicht met meer verfijnde middelen en indirecte methoden. Men op deze accommodatietendenzen en dit streven naar hechtere blokconsolidatie, dan is de indruk gewettigd dat zij ten dele juist voortvloeien uit een atmosfeer waarin de individuele bloklanden meer aanslag hebben gekregen om diplomatieke activiteiten te ontplooien in bilaterale contacten en handelsbetrekkingen met Westelijke mogendheden. Betrekkingen van deze landen met de VS (Roemenië, Hongarije, Tsjechoslowakije) zijn in dit opzicht de laatste tijd bepaald levendig onderzocht. e.e.a. in het teken van toenadering ter fundering van grondslagen voor "nieuwe verhoudingen" in het leven te roepen en in het teken van president Nixons "Era of Negotiation".

-o-o-o-o-